

TÜRKİYE
DİL VE EDEBİYAT
DERNEĞİ

01 Şiir Olagan

MAYIS | HAZİRAN 2024

İKİ AYLIK ŞİİR DERGİSİ

FİYATI, 140 TL
SAYI, 38

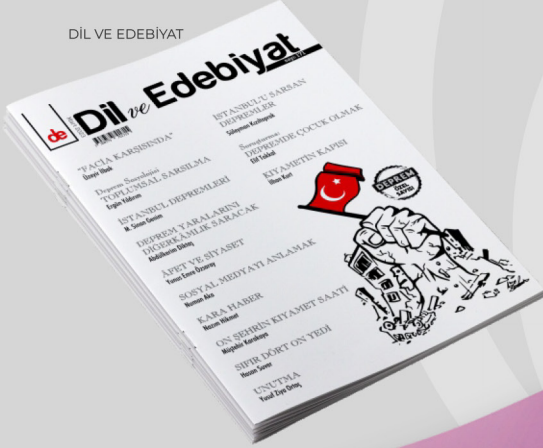
**delilik ve velilik
arasında şair**

Tırrum Trak Tiki Tak / *Zafer Acar*, Selam Ederim / *Aykut Nasip Kelebek*, Bir Mağara Mesafesi / *Enes Talha Tüfekçi*, Şairin Tanımlanamazlığı / *Ömer Yalçınova*, Deli veya Dahi Şairin Tam Olarak Tayin Edilemeyen Yeri / *Kaan Eminoğlu*, Ne Sufi, Ne Veli / *Hüseyin Peker*

TÜRKİYE DİL VE EDEBİYAT DERNEĞİ

DİL VE EDEBİYAT

OLAĞAN ŞİR

DİL VE
EDEBİYAT
ARAŞTIRMALARI

OLAĞAN HİKÂYE

KARDELEN

Yer: **Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği Genel Merkez**
Adres: **Merkez Mahallesi Feshane Caddesi No:3 Eyüpsultan / İstanbul**
İletişim: **0212 581 61 72 bilgi@tded.org.tr**

tdedtr **tdedtr** **turkiyedilveedebiyat**

Sunuş

TÜRKİYE DİL VE EDEBİYAT DERNEĞİ

Adına Sahibi
Ekrem Erdem

Genel Yayın Yönetmeni
Aykut Nasip Kelebek

Editör
Mahsum Oğrak
Yunus Emre Koşar
Yunus Emre Aklıbaşında

Yayın Kurulu
Hasan Hüseyin Özbunar
Samet Kara

Tasarım
Zülkarneyn Erdem Özсарay

Ön Kapak:
Hasan Hüseyin Özbunar

Abonelik Servisi
0212 581 61 72
Mahibe Alşahin

Basıldığı Yer
Aktif Matbaa ve Reklam Hiz. San.
Tic. Ltd. Şti.
Söğütöççeşme M.Halkalı
C No:245/1A
Sefaköy - Küçükçekmece

ISSN: 2619-9246-0031
İki Aylık Ulusal Süreli Yayın

TÜRKİYE DİL ve EDEBİYAT DERNEĞİ

Feshane Caddesi Nu:3
Eyüp / İstanbul
Tel: 0212 581 69 12 - 581 61 72
Faks: 0212 581 12 54

Dergiye yazılar elektronik posta yoluyla gönderilir. Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın Kurulu dergiye girecek yazılarda gerekli gördüğü düzeltme ve değişiklikleri yapabilir.

 olagansiir
 olaganşiiirdergisi
 olagansiir
 olaganşiiirdergisi@gmail.com

Olağan Şiir'i sizlerle buluşturuyor olmaktan büyük heyecan duyuyor, bizdeki heyecanın maalesef giderek daralan şiir ortamına da aksettiğini gözlemliyoruz; dileriz yeni dergiler, yeni sorular ve yeni zihin yapıları ortaya çıkar ve şiirin iklimi yeniden genişlemeye başlar. Şiirin-edebiyatın gelişiminin önünde bazı ayartıcılar yok değil, maalesef sosyal medya şair-yazarlarımızın ciddi anlamda zamanını ve enerjisini alıyor ve faydasız polemiklere yol açıyor. Allah'ın bize bahsettiği bir büyük (yahut büyümeye müsait) iç dünyamız, her çeşit başarıya aday bir aklımız var; bizce bunların yegâne değerlendirilme alanı edebiyat eseri olmalı. Malum, söz ağızdan çıkana kadar bizim esirimiz, ağzımızdan çıktuktan sonra biz onun esiriyiz. Sosyal medya gibi sözün en bayağılaştığı ortamların esiri olmamaya dikkat edelim, sözün şehvetinden kaçınalım.

Bu sayımızda, yine kıymetli şairimiz Enes Talha Tüfekçi'nin önerisiyle "Delilik ve Velilik Arasında: Şair" başlıklı bir dosya hazırladık, bu vesileyle de şairin hem kadim hem modern dünyada nasıl algılandığına dair geniş bir çerçeve çizme imkânı bulduk. Romantik duyuşun aksine şaire yücelik atfetmek gibi bir kaygımız hiç olmadı; çünkü şairlerin de insani zaafırlarla malul olduğunu kesin bir şekilde biliyoruz. Turbo-kapitalist zihniyetin şairi-şiiri dışarıda tutma eğilimlerine de var gücümüzle direniyoruz; çünkü bunun insanlığın zihin dünyasında açtığı tahribatı biliyoruz. İşte bu hassasiyetlerimiz ışığında şairin zihinsel ve duygusal boyutlarını irdelemeye çalıştık. Şair: Deli mi veli mi? Yahut hangisine daha yakın? Dosyamızın bu anlamda yeni yaklaşımlara vesile olmasını umuyoruz.

Son dönemde birçok arkadaşımızın yeni şiir kitapları yayımlandı, önümüzdeki sayılarda hem söz konusu arkadaşlarımız hakkında hem de bazı teorik meseleler etrafında dosyalar hazırlamaya devam edeceğiz.

Yeni sayımızda görüşmek üzere.

Aykut Nasip Kelebek

İçindekiler

<i>Kaan Elibol</i>	Selam Kanka Ben Persona. 03
<i>Enes Talha Tüfekçi</i>	Kürsüsünü Kaybeden Sanatçıyla Konuşmalar-6. 05
<i>Ömer Yalçınova</i>	Yılanlı Kuyu. 08
<i>Kaan Eminoğlu</i>	Zaman Zaman Giyotin. 11
<i>Mehmet Baş</i>	Bir Şarkı Gibi Düşüyoruz Sokaklara. 12
<i>Sulhi Ceylan</i>	Aydınlanma. 14
<i>Emre Aslan</i>	Dalkavuklar Gerilince. 16
<i>Hasan Hüseyin Özbunar</i>	Gül İstenci. 18
<i>Abdullah Yahn</i>	Esintiler. 20
<i>İlknur Oral</i>	Beni Haydar'a Sorun. 22
<i>Mehmet Sait Çınar</i>	Adrese Teslim. 24
<i>Hülya Özcan</i>	Gözlemcilere Notlar. 26
<i>Dilek Bayram</i>	Gecenin Ağacı. 28
<i>Ayşe Orman</i>	Evime Dair Felsefe. 29
<i>Kübra Okudan Apaydın</i>	-Lâ. 30
<i>Aykut Nasip Kelebek</i>	Selam Ederim. 32
<i>Zafer Acar</i>	Trrrum Trak Tiki Tak. 33
<i>Enes Talha Tüfekçi</i>	Bir Mağara Mesafesi. 36
<i>Ömer Yalçınova</i>	Şairin Tanımlanamazlığı. 42
<i>Kaan Eminoğlu</i>	Deli veya Dahi Şairin Tam Olarak Tayin Edilemeyen Yeri. 50
<i>Hüseyin Peker</i>	Ne Sufî, Ne Velî. 53

*Kaan
Elibol*

Selam Kanka Ben Persona

heeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeey Selam naber kanka
uzun zamandır yoksun otur şöyle karşıma Türkçe düşünüp
bir anlam bulalım acılarımıza
hayat dikeninden zihnini kanıyorsa gül ol bülbülü öldürdüğünle
kala kal renk kat hayata
katletmekten korkarsan yok oluşa sürüklenir adın bu fani
canilerin arasında
işsizsen ve aldığın burslar yetmiyorsa antidepresan masraflarına
iyi olmak adına soymayı düşündüğün banka senin zihnini soyar
günün sonunda rahat ol kanka
bu perspektiften bakarsan yaşama öldürmeyi legal olarak sunarsın
gülü yaşatan toprağa
bütün günahların yok olur bir anda tövbe haaaşa

yaşamak yaşamın ayaklarıyla ezdiği kırmızı üzüm ve ben kan
kaybından ölen beyaz şarap
yoksa gözlerim kıpkırmızıyken gözpınarlarım beyaz damıtmazdı
yorgunluk suyunu
ama gözbebeğim hala siyah bu yüzden kaybetmedim içimde yatan
yaşama isyan umudunu
ölüm benim tek gerçeğim her gece koynuma alıp sevdiğim yegane
çiçeğim
nolur bir kez olsun filizlen artık da bitsin bu acı içinde geçirdiğim
gecelerin sonu da

suyun özdeki bereketsizliğiyle çıktıysan yola
ikinci dünya askeri gibi geri geri gitmek ister ayakların ana
karnındaki vatana
sonra için içini yer öldürmek istediğini daha çok yaşatırsın kafanda
kankaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa
gün bile ölüyorken gözlerinin karşısında bir filiz de sen ek zaman
tohumuna
kendinle baş başa kal ama bir bak bakalım izin verecek mi içinde
yaşayan persona
söylediklerimin hepsi palavra bana inanma

gün doğduğu an, zaman yönlenen bir olguya dönüşür dedi kendini
prof sanan dr. Gavat
evrensel bakarsan doğruyu göstermez hiçbir dakika hiçbir saat
doğu doğan güneşin üvey oğlu batı ayın karanlık dehlizlerinde
batan geminin son umudu
bulmadı böyle bir gerçeklik ayını derinden vuku, çünkü yalan
yaşayabilmenin yaşam formu
çok geçmeden çek gerçeklik sifonunu

yaşayabilenler için günlük ücret bir sonraki güne uyanmaktır
kanka
peki ben neden uyuyamıyorum neden hala kalbim bir cenaze
topluluğu gibi sürükleniyor kaosa
Allahım şahdamarımdan daha yakınsan bana namluyu şakağıma
dayayınca seni öldürmeye teşebbüsten içeri alırlar mı beni acaba
haddini aşıyorsun bence sus kanka
boşuna mı para veriyorsun yoksa gittiğin doktorlara

.
. .
.

hadi amaaa sen de çek yaktığın ağıtlardan bir duman da kuş tüyü
gibi rahatla

*Enes
Talha
Tüfekçi*

Kürsüsünü Kaybeden Sanatçıyla Konuşmalar-6

Nerede
Nerede kürsün
Tüm ruhun yaşamakla meşgul
Ormanların yolunu unutmuşsun ormancı
Baltan kör bir dövüşçü gibi
Rastgele yıkıyor ağaçları
Oysa sen bir tek sen
Getirdin bize kaybolan oğlumuzun eşyalarını
Yitik aşkı, yüce sevdayı
Neden yiyeceğin yok?
Nasıl anlamsız kaldı bunca anlam sana
Oysa sen, bir tek sen
Ördün yaşamla ölüm arasındaki ağı
Hangi minberde unuttun konuşmayı
Hangi günahında kaldı
Kürsünün son sağlam parçaları
Baktın mı iyice
Çarşılara sokaklara mağazalara parklara
Taifte taşlanan Muhammed'in kanlı ayaklarıyla
Yüzlerde aradın mı kürsünü yontacak ağrıyı
Zamana çarpa çarpa
Herkeste çıkan o gürültüyü
Hiç kimsede kapatılamayan sızıntıyı
Uyarıyor seni dünyanın güzelliği
Benim de hissem var diyor

Unutma kaynat! Sana koyduğum kireci
Mutsuzluktan çatlıyor ateşli hırçın kalabalıklar
Kesilmiş bir dal gibi
Ayr onları bu çağın çarmıhından
Göklere çek en göklere
Taa içine Tanrının
Her şeyin başladığı yere
Gidebilecek tek yürek sende
Halkın dev gırtlığından
Gürültüler fışkırırken
Yüceler yücesine seslenebilecek
Tek yakarı sende
O'nun şefkatli kucığından uzakta
Medine'sini arayan Muhammed her yerde
Herkes bir kopuntu herkes diaspora
Parçalanmış yürekleri
Rabbe ulayacak
Tek tutkal sende
O Müslüman inat, mümin matematik
Tanrı dersinde 5 alan güzellik
Senin evinde yitik
Şiirinde sinik
Azap altında, ıstırap içinde, düşkünce
Kıyametini bekliyor kalabalıklar
Soruyor:

Nerede ilahi besin, esenlik getiren ritim?
Öyle bir cevapla ki
Sana gelen acıkmasın
Seni duyan susamasın
Sende kalan meyve versin
Düşkünlere ekmek
Mustariplere sevgi sun
Cami köşelerine gönder gönlü kurakları
Öyle bir gönder ki
Kürsünü yeniden bahşetsin Tanrı
Nuh'un gemisindeki gibi
Ağacını Mikail sulasın İsrail yontsun
Çivilerini Cebrail çaksın
Kürsün göklerden aksın

Ömer
Yalçınova

Yılanlı Kuyu

Unutulduk işte yıkılan duvarlar
Yan yatmış bina
Terk edilmiş hayat

Neden terk edildi burası diye dolaştığın her sağlam binadan
Hayat kokularıyla uzaklaşıyorsun

Bir tanbur sesi kulaklarında
Bir beste rebapla icra edilen
Yıkılan minarelerin yanından geçiyorsun

İmamlar işsiz kalmadı tabii
Çam ağaçlarının altında ikinci namazı cuma toplanması
Üç kişiyle kılınan yatsı

Issızlık, bir kadının ağır aksak
Çıkışıyla başlıyor yokuşları
Bir genç kızın meraklı bakışları ayrıca
Gözünün içine içine girecek

Sen kimse rahatsız olmasın diye
Gözünü ayırmıyorsun yıkılmak üzere olan
Çatırdayan kırılan dökülecekmiş gibi duran binalardan

Kaçışın yok, bu enkazın içine her gün tekrar tekrar gömüleceksin
Seni kamyonlarla taşıyacaklar
Dozerlerle yıkıp
Yeniden gömecekler enkaz yığınlarının içine

Bir ceset kokusu saracak şehrin bütün atar damarlarını
Kollarını Azerbeycan Bulvarında
Bacaklarını Trabzon Caddesinde unutacaklar
Gövden bir heyula gibi Kayabaşı'na gidip gelecek
Başında Pınarbaşı'nın belalı rüzgarı
Hiçbir vinç operatör helikopter
Veya dost elinin cırmalaya cırmalaya
Kazıyıp uzanması
Senin başına, karnına, ezilmiş omzuna ve sırtına dokunmayacak

Unutulduk öyleyse diyeceksin, ne güzel unutulduk
Ağırdan orta hasarlıya dönüştürülmüş
Gözleri oyulmuş kulakları kesilmiş
Burnu törpülenmiş bir Frankenstein

Gecenin sesini dinliyorsun, sabahın şırıltısını duymadan
Güneşin gülümsemesiyle halleşmeden
Terin bunaltıcılığıyla doluyorsun
Ve rüzgar esiyor toz ve kum rüzgarı

Biraz yürüsem biraz oturup dinlensem
Bu terli yokuşlarda
Bu nefes aldırmayan sıcaklarda
Burnundan girip sanki bütün iç organlarını bürüyor
Toz kum ve kirli hava

Rüzgar esmiyor, serinletmiyor, sadece kum rüzgarı bu
Dolduruyor burun deliklerimizden
Bütün şehri ciğerlerimize

Kum öbekleri oluşuyor yüzümüzde, saç köklerimizde
Derimizin artık anlaşılmayan renklerinde

İşte bizi unutmayan bu tozlar kumlar ve rüzgar
Ve sıcaklar
İşte bizim gerçek dostlarımız
Allah'ın bu cezası
Ve Allah'ın başka bir cezası: Çıkamazsın Araftan
Ya da Cehennem diye konumlandır burayı
Çıkamazsın bu lanetli
Yılanlı kuyudan

Tek dostumuz bu: Hiçbir şey değişmiyor
Sen daha çok değişmesini istedikçe

*Kaan
Eminoğlu*

Zaman Zaman Giyotin

Kötü bir manevrayım
Hatalı sollamaların kurbanı
Yalnız ve silahsız yakalandım
Kalmadı devrilmekten başka şansım

Gecenin en kaba karanlığında
Pili bitmiş bir el feneriyim
İhtiyaç duyulmadığım an
Feda edilebilirim

İşe yaramaz bir gönyeyim
Acıların çapı büyür her seferinde
Vur başımı zaman denen giyotin
Başım içinde artık o çemberin

*Mehmet
Baş*

Bir Şarkı Gibi Düşüyoruz Sokaklara

İlk insan sen değilsin
Ya da ilk yaralanan
Saçları Eylül kokan kızları sen yaratmadın
Sen yaratmadın Ağustos güllerini
Benim için bir şeyler yap ve sus
Bilmiyorsun pansumansız bir yara nasıl kanar
Ya da bir kuş nasıl vurulur

Bir rüyadan uyanırcasına
Küllerimi emanet ettiğim şehir
Bu şehir değil
Bu şehir değil
Yağmuru demir mazgallara hapseden
Bir yangından arta kalmış
Vurgun yemiş akşamlarda
Gölgem gibi titreşen
Bu şehir değil diyorum sana
Duldasında serinlediğim
Kuytularında ağladığım

Git içimin çıkmaz sokaklarından
Başında yağmur yüklü bulutlarla
Git ve tanış bir çölle
Dokun Leyla'nın kemiklerine
Bak bir kelebek kozasını deliyor
Bak İsrail sura üflüyor

Bir şarkı gibi düşüyoruz sokaklara
Yankılanıyor sesimiz dağlarda
Kadınlar çaput bağlayıp geçiyor
Genç kızlar dilek diliyor
Birlikte ağladığımız ağaca

İlk insan sen değilsin
Yüzümü emanet aldığım aynalarda
Şimdi bir kırlangıç uykusu
Şimdi bir deniz vurgunu
Bak yaralı atlar geçiyor sokaklardan
Süvarisiz atlar selama duruyor
Vurulmuş kuşların ardı sıra

*Sulhi
Ceylan*

Aydınlanma

Kendini bil!

Bu bir emir, unutma!

İçimde pek çok
Kanlı fotoğraf çektim.
Bulamadım,
Kendimden çıkan hafriyatta bil'i.
Ne kadar saat varsa yüzümde,
Cehalet erdemdir, diyordu.
Nedir zaman, Tanrı mı,
Yok yok şaştım.

İnceldikçe inceldim,
Bil'ene dek sustum.
Üşenmedim,
Hançerimi kendim,
Bir mısraı yarım...
Enkazıma gölgesi düşen,
Bir hayatı yaşadığım.
Neydi bil'mek, ben yarım kaldım.

Korkuncu sıradanlaştırıp,
Bir neşteri kavradım.
Ederi nedir su üstüne çıkmanın?
“Senden sonra”, diye bir cümle
Kurdum, kül olsun dilim.
Oldu, yine de bil’emedim.
Çınladıkça kulağımda “bil”, “bil”,
Üç harf değil kırk yılın yükü bu,
Çok geç bil’dim.
İnsan;
Sadece sesidir,
Kayıp giden kumların.

*Emre
Aslan*

Dalkavuklar Gerilince

Bizler aydınlık sabahlara koşuyorduk günün birinde
Hatta aynı topraktan birer yudum su içiyorduk
Bizlere bir hâl oldu karanlıklar serilince
Kimyamız değişmiş olmalı besbelli
Elem tohumları serpilmiş ve de meyve vermekte
Hepimiz tasımızı, tırağımızı toplamış olacağız ki
Ebreheler yeniden açık alana fırlamış
Bizler, kızılığa doğru yol almışız şimdiden
Körlük hastalığı vasıl olmuş her birimize
Dalkavuklar gerilince

Aylardır yeriyorum bitkisel hayatta bedenimizi
Ben karanlıkları görüyorum aydınlığı değil
-Evet, kör değilim-
Güz geldi buruk bir bayram sabahında
Olgunlaşırverdi çiçek taneleri bile
Meyveleri, acı bir katrana gebe

Yeryüzü, aşkın yüzü oluncaya dek! Demişti biri
Ne kutlu, bu zafere inatla bir meşale yakmak,
Bakir bir ormana baltayla girmek,
Ve de sağırmek ölmek üzere bir hayvanı,
Tarumar bir şehri yeniden ayağa dikmek
Ben buradayım, demek yerin dibinden
-Ölmek değil, yaşamak ümittir gelecekten-

Sabahlar, geceler ardında dolaşır
Sokak lambaları yanar âmâ sarhoşlara
Fukaraların üstüne topraklar bulaşır
Kaldırımlar bezenir keskin bir sarkaca

Günceler yazılır boylu boyunca
Ebabiller yan durmuş kanatsız
Korkunç bir pus düşmüşken şehir etrafına
Can alır bunca sis ve kar, ilerlemekte, sinsi bir tarumar

Bir isyana gebedir incir ağaçları
Tatlı bir esinti verir bugünlerde gönlümüze

Çincem yok, anlamam, -aşamam kıraçları-

Her akşamı eğlencedir körlüğümüze

Güz bitti, önümüz karanlık ve aydınlık
-İki yol var bizim güzümüzde- yeniden başlayacak
Çeperleri boyunca Serhenkler gelecek
İnadıyla bitecek elemeler
Dalkavuklar gerilince

*Hasan
Hüseyin
Özbunar*

Güç İstenci

Beni rahme gömen babamın hatırına yaşar mıydım
Yaşar mıydım inandığı her şeyin karşısına doğmasam
Nasıl olsa o da bir İsa beklerdi bereketsiz suyundan
Yıkılmazdı şehirler doğmasaydı yerime
Bir kurtarıcı bekler miydi yine de
Kanı kirlenmese esmer teninde
Bir kızıl ten doğuran anneme bu ne öfke
Ey namert aklı
bu insanın
şahit ol

Meşru kılındı bana bu nefes
kanımı lanetleyen her söz düşmanımdır
Tanrının değilse bu eller
Kim kesebilir soluğumu
zamanından önce
Oysa çürüyen ve solan bir şey bu benim yüzüm
Bütün uzuvlarımın yazgısı bu
Açık yaralarım kirlenmeye müsait
Bir tek alnım temiz kalmaya mahkûm

Sabahlarım hep kuşları beklemekle geçerdi
İyi haberleri talan eden gözlerim bu yüzden
Baş kaldıran ruhumun iklimlerini sezdim
Kovulmuş bir âdem kadar rahatsızım
Ruhuma batıyor dünya
Döşeğim sert, göğüm delik
Yerimi mi yadırgadım nedir

Ben hiç sevemedim dünyayı, kavgasız
Öğrenmemiştim çünkü aksini
Bu yazgımın karşısına çıkmak gibiydi
Uzanıp parçalamak gibi güneşi
Ellerim nasıl yanacaksa öyle yandı yüreğim, her seferinde
Kavrulmuş gözlerle araladım günü
Her defasında bir daha gelmem dedim
Sana yeminler edebilirim
Kanımı bölebilirim, bana birkaç el gerekli
Yazgımın karşısında durabilirim
Omurgam buna direnmeli
Bana birkaç el gerekli, birkaç el
Kanımı bölebilirim

*Abdullah
Yahn*

Esintiler

Yine bir gereği yok iken son kıyısında göğün
Yakalandı gözüm saçma dairelerden
Derken göründün sen
Benekli martılar yüzüne konmuş uçuşurdu
Yakınındaki dalgalardan takırdayıp geçmiş yanımdan öteye
Bir kapı aralayıp zorlukla yazıyorum çarpık-çarpuk
Bir daha yerleştim incecik çeperlerine olgunlaşmadan
Her şeye karşın bunca neşeyle
Elektronları yörüngesinde tutan bir neden var
Böcekler de nefes alıyor tam hışmıyla sadece severek
Gürültünün üstüne tünemiş köylüler arasında
Başkasındaki beni bulmak için seven
Buluşabildiğimiz ender günlerden birinde
Bu yüzden inanın deli gibi sevebiliriz
Doğmuş geceyi

Bu hayatsal mübadele hesap yanı için sevmek seni
İnsan olan insan pek az
Ölüm dalgalar acelede şimdi
Bunu da anladın bunca yıl sonra
Koşuşturup duruyorum bahçede bir erik ağacı
Bir yanda manavdan sana aldığım erikler ceplerimde
Kan-ter içinde geri gelmişim
Sınırlarda gezmişim bahçe kapısı oynamış
Epey sonra kalkıp sana bakmağa geri gelmiş
İşte beni insan yapan da bu

Biraz önce dışarı çıktım, denize baktım, sana baktım
Otlarda esintiler ve sular çekiliyor
Çekincesiz yalnız neden gezerim
Sana büyük bir insana söylenecek sözlerle yazmak
Seni kim bilir şimdi hangi yaşında görmek
Kusura bakma yazım da gittikçe bozuluyor
Sızlıyor bezgin beynim
Elimde huzursuz kalemim

Kocaman dünya ben'ler gezinir
Sızlanıyor değilim, yakınıyor hiç
Bülbüller camın ardında dinle
Çok yüksekte iki kırlangıç
Geziniyorlar şaşkın
Başka kimseye söyleyecek sözüm yok
Gözümde ufacık teknenin belirsiz ışığı
Bunları yalnız senin için
Şimdi sana yazıyorum
Daha ne kadar ölmeye

*İlknur
Oral*

Beni Haydar'a Sorun

beni haydar'a sorun
bir adın yok oluşuysa sorun
bırakın bu kadarı kâfi
bu dünya elbet fânî

peki,
gönül bu yerde acı çekmeyi mi umar

orada hüküm sürüyorken, güçlü güçsüzü kovalıyorken ve
kovuluyorken çocuklar bahçelerden
benziyorum bir ele, güneşe muhtaç fesleğene
o günlerden kalma bir pazar gibi sıkılıyor canım
pençelerinde güneşten kalma renkleri görüyor ve
sesindeki kudreti duyuyorum
kuşluk vakti anılmışken tarafından adım

anne,
gönül seçemediğini değiştirmeyi mi umar

kiminle yüzleşemediyse, kimden hesap sormadıysa hepsi hatırında
bak, intikam dedikleri bundan öte
geçip gittiğinde bu öfke
bu, ona mücadelesinden kalma bir armağan
bin parçada, bin çıt sesi ve yüz varsa bir o kadar kan

zamana esir olmaktan kurtulduğunda
yürüyecek yollarda kaybolmak istercesine
şükredecek soluk soluğa da olsa aldığı her nefese

beklemek de insanlık hâli
bekliyor herkes sorulacak suali
nedir diye soracaklarsa sana adın
dur ve düşün
bir şahidi olmalı kurduğun düşün

bir adın yok oluşuysa sorun
beni ona sorun

*Mehmet
Sait Çınar*

Adrese Teslim

Harcanan emekti,
Biriken dostluk.
Sakın karıştırma.

Geriye dönüp de baktığın, zaman.
Tanımıyor gibi geçti yanından.
Alacak-verecek meselesi belli ki.
Bu işlerden anlarmış gibi geliyor,
Karşı yönden gelmekte olan.

Tatsızlık çıkarıyor bir yerden hayat.
Tüm şüpheleri üzerine çekiyor.
Sorular yine kolay olmayan yerden,
Yormak için gelen akraba gibi.
Buraya kadar tamam.

Bu da geçer dediğin,
Sürdü üstüne.
Yaşamak zorunda bıraktı yaralarla.
Kıdemliler biliyor kırılğan malzemeyi.
Dost gibi göründüler kısık ışıktaki.
Bulunmuyor artık ustası da.

Köşesine çekilmiş uzakta,
Son hamlesini yapmamış daha.
Dikkat ettim de ona gidiyor,
Hakkını arayan da,
Suçlu olan da.

Böyle bir sürü dava.

Çiçek gönderme bana.
Kırılmasın, dallar da.

*Hülya
Özcan*

Gözlemcilere Notlar

kışın abdest alanlara sıcak su temin etme vakfı'nda' kazan
kaynatıyordum

daha dün, üstüm başım odun karası
gözlemci olarak geldiler yabancı bir ülkeden
“biliyorsunuz bu devirde büyük bir salgın,
sardı bizi yalnızlık belası”

kazanın dibinden ucu henüz alevlenmiş bir odunu alıp çıkardım
uzattım yetkililere
bir anlam veremediler tabii
kısaca anlattım

kadim insanlık korunu
hissedin hadi iyice yaklaşın,
ibrahim'in ateşi bu, sönmedi binyıllardır
talip olanı yakmaz korkmayın
dünyada kalmadı artık pek bir gül bahçesi
mühür vurduğunuz için kadim dükkanların çoğuna
aynı sebeple yalnız ve yabancı ruhunuz fitratın sığacağına

piyasa değeri düşük bir ürün deyip gülün boynunu
hint adalarındaki köle tüccarlarına uzattınız
gülü idam edip yüzyıllarca insanlığa tütün koklattınız
hep birlikte ısınabilirdik
âteşin ruhların tutuşturduğu bu ateşin başında
ancak senin yangının tüm masumların ahını,
okyanusların tabanını ve ekin tarlalarını yakıyor efendi!
nasıl buluşacağız ortak noktada

bize düşen söndürmemek sürekli harlamak ateşi
bekliyoruz nârı güle çevirecek kişiyi
buradan çıkacağını iddia edemem malumunuzdur
âzer'in elinde yontuldu ibrahim güneşi

¹Günümüzde herhangi bir vakıfla ilgisi yoktur. Osmanlı vakıflarından biridir.

*Dilek
Bayram*

Gecenin Ağacı

İhtimallerin gerçekleşme olasılıklarını düşünmekten sıkıldım
Altında oturduğum ağaç da benden sıkıldı
Yapraklarına doğru acemice üflediğim sigaradan değil
Huzursuzca hareketlerimden sıkıldı.

Gelip geçen arabalara baktık birlikte biraz
Gelip geçen insanlara
İnsanların sorgulayan bakışlarından korudu beni ağaç
Uzattı dallarını, yapraklarıyla gizledi
Ben düşüncelerimin çokluğundan gizlenemedim
Düşüncelerimin ip üstünde cambaz hallerinden.

Dökülen yapraklarına baktım sonra
Dökülen yaprakların eşsiz renklerine
Ağaç benim gözlerimin rengini beğendi
Ben de onun yaprak renklerini
Alıştık birbirimize.

O olgun cevizlerini dökmüştü yerlere
Ben derdimi kimseye anlatamayacak kadar olgunlaşmıştım
Yaslanıp kaldım gövdesine...

*Ayşe
Orman*

Evime Dair Felsefe

bir gülün güzelliğı tarafından vurulunca
vuranı tanır insan
beni vur.
silahına elim kalkmaz olağanca
aşka döneceksin karşı taraf da kavgaya karışınca
kanım akmaz yere onu da tutayım mı içimde
menşei türevi evine dair felsefe
o eşik bende çoktan geçildi sözleri

benim evim yanmıştır, tüm insanların evi yangın yeri
dolmuştu kalbim ve onu geniş hollere serdim
çünkü bir evdeymiş gibi evden gitmişti
şimdi yangınlar gibi yaramaz
her acıya koşulsuz varılamaz

başkasına gerek kalmadan bir hayat
aşkını tanrıdan ödünç alacağım gün
ellerin bana fazla ve sanki kuşlar cezalandırılmış
kalbim ve ayaklarım benim değillerdi doğru
ama ancak gurur artık alçak irtifada
baktıkça kusurlaşır yüzüm
aynada günahı bana sakla.

*Kübra
Okudan
Apaydın*

-Lâ

Kimse kimsenin nerede olduğunu,
Ve hayatının kaçınıcı basamağında saplanıp kaldığını bilemez.
En yakınındaki bile.
İnsan bedeni bir sonraki güne pekala geçebilir ruhunu bırakarak düne
Bu nedenle,
Arkasındakini görmeye çalışırım hep birine bakarken
İçinden çıkamadığı benliğini,
Bazen de ardına gizlendiği kimliğini görmeye bakarım,
Kimse hakkında konuşamam alelaide,
Diyemem kimse için;
O mu? Basitçe işte; şöyle böyle diye..
Dünya üzerinde var olmuş hiçbir varlık olmamıştır ki “sade” olsun
Dertsiz tasasız bir yaratık.

Bir yakınım vardı önceden
Öyle yalnızdı ki;
Kendi kendine mesajlar atar
Kendi kendiyile tartışırdı
Kimseye anlatmaya cesaret edemediklerini değil,
Söyleyecek kimsesi olmayan şeyleri fısıldardı kendi kendine.
İlk kez o zaman o yanım alev aldı işte;
Birinin her zerrenle yanında olduğun halde
Hiç kimsesi olmayı başaramamış o yanım...
Tuhaf yanım, ah benim şu garip sızılarım...
Ölmeden geçmeyecek olan acılarım...

Bu dünya

Ayağı taşa değenlere sızlayacak bir kalbi olanlar için ne de uzunmuş ama..
Yem bulamayan kuşlara ağlamamayı ne zaman öğreneceğim
acaba...

Tesir etmek istemem kimselere,
Değil tek bir söz söylemek
Zuldür bana göz göze gelmek
İzin verin yaratıklar,
Yok olmaya ramak kalmış bir gölge gibi
Geçip gideyim içinizden.
Duymayın ne olur, duymayın sesimi.
Akli dengesi yerinde olmayan laf sepetidir heybem.
Çıldürtmek istemem kimseyi derin bir biçimde.
Zihnim bir kırık cam parçası
Ben artık dize gelmem.
Geçti benden.
Geçti umuda dair ne varsa yaratılmışlar adına
Zira
Hidayet dahi kısmeti olana veriliyorsa
Söz bitmiştir.
Artık sadece dilenin Tanrınızdan
Benden size kütük gibi bir “La!”
Söylemem, söyletmeyin beni daha.
Zelil olmuş bir gölge gibi
Geçeyim içinizden.

*Aykut
Nasip
Kelebek*

Selam Ederim

Selamünaleyküm aramızda selamı yaşatana selam ederim
selam verene selam alana selamıyla kuşatana selam ederim

Rahmanın emriyle oldum sultanın emriyle öldüm
emir almaktan yoruldum halini arz edene selam ederim

kafir bir huzmeyi tanrı bilirken güneşe sırt döndüm ben
kara ölüme layıkken geceyi lütfedene selam ederim

bu gözler nice namılı güneşlerin batışını görmüş
ibretler ihsan edene şer hizipler dağıtana selam ederim

varsın kalbini vermesin de bir kere geçsin şehrimden
yel gibi geçişle kalbimi titretene selam ederim

kaderdir ayrılığa söveceğim yok ayırık otlarını döveceğim yok
ötede açan gülü öveceğim yok yanımda bitene selam ederim

kâh yanımdakine meylederim kâh gözümde tütene selam ederim
gelirken herkes Hızır gibi gelir edebiyle gidene selam ederim

*Zafer
Acar*

Trrrum Trak Tiki Tak

Yalan yok kandım ben de
tatlı dilli navigasyonlara bir süre
herkesin gittiği yerden gidip geldim
refleks dediniz klişe halime
kelimeleri değiştirip durmanız modern yapmadı beni
harflerdeki şapkaları çıkarıp kafamıza takınca ilerledik mi
beden dogmatiktir ruh hep yepyeni, dedim ve durdum
dış organlarımızı akıl yönetir daha çok, iç organlarımızı ruh
iki efendili köleyim belki de, dedim ve durdum
trrrrum
trrrrum
trak tiki tak!
artık makinalaşmak istemiyorum

otomobil gibi kullanıyoruz bedenimizi
anlamaya çalışmadan
iç organlarımızın yerini bile tam bilmiyoruz
ayıp ediyoruz kendimize
beden gibi kullansak da otomobili
hiçbir şey değişmezdi
patlasa teker, değiştirmeyi bilmez çoğu kişi
teknolojinin de cahiliyiz
dedim ve okudum Ahzap Suresi 72'yi

trrrrum
trrrrum
trak tiki tak!
artık makinalaşmak istemiyorum

300 metre sonra sağa dön sola dön filan
apaçık işte, teknolojinin sunduğu hayat çok klişe
insanı kaybettikten sonra bulunan adresin anlamı ne
aşkım, en tehlikeli emirler istek kipindendir, inan
İstanbullusun, inanmıyorsan dene
o tatlı Türkçenle ol desen kulun kölen olurum
trrrrum
trrrrum
trak tiki tak
artık makinalaşmak istemiyorum

kafamın içindeki fikirler emniyet kemeri takmamış yolcular gibi
firene basınca zihnim
konforlu koltuklarından fırlayıp çarpıyorlar cama
her yerde kelime ve harf cesetleri
ilham dağılıveriyor
“düşünmek ölmekten zor”
diyor camdaki deneysel şiiri okuyan Hume
trrrrum
trrrrum
trak tiki tak!
şu feleğin işine bak

“aşk-pusulası yoldan çıkmak içindir”
sözünü söyleyenden Allah razı olsun
trrrrum
trrrrum
trak tiki tak
artık makinalaşmak istemiyorum

Bir Mağara Mesafesi

Enes Talha Tüfekçi

Kim deli kim veli? Normal ile normal dışının sınırları nasıl belirleniyor günümüzde? Deli olmak akıl ve muhakeme melekelerinin tamamen devre dışı kalması demek. Teknik anlamda farklı dozda delilik türleri mevcut. Tam delilik, yarı delilik ve tercihen delilik. Tam deli, akıl ve muhakeme melekelerini kullanamayan ve pek çok ihtiyacını kendisi karşılayamayan kişi demek. Bu türde, deli kişi ruhsuz bir varlık gibi yaşar hayatı. Anlamlandırma ve ayırıştırma kabiliyeti olmadığı için deli kişi bu dünyada örneğin kilosu 70 ise 70 kiloluk kum torbası gibi yaşar adeta. Bedenini teslim ettiği gün yıllardır taşıdığı torba dağılır ve kumlar ortaya saçılır. Yarı delilik ise akıl ve muhakemenin gel-gitlerle dolu olduğu bir türdür. Belki de en zor delilik türüdür. Hem yaşayan hem de ona maruz kalan için. Tercihen delilik ise sahte bir delilik türüdür. Deliliğin etrafındaki müspet algılara sığınma ve deliliğin tatlı meyvelerinden yeme adına sapılan bir yoldur. Genelde sanatçılar mahut delilik arzusuyla dolarlar. Üzerlerine tam olmayan bu elbiseyi giymeyi severler nedense? Nedeni işte bu yazının konusu. Bazen toplum o elbiseyi sanatçıya bilhassa da şaire giydirir. Bazen de sanatçı daha istekli şekilde giyinmek ister. Ardından da şiirin ve diğer sanatların öldüğü ilan edilir. Delilik ölümlükle sonlanır.

Bu yazının konusu sanatçıların üzerine giydirilen delilik elbisesinin dikişlerini sökmek. Deliliğin psiko-teknik detayları beni hiç ilgilendirmiyor. Deliliğin bir sanatçının etrafında ördüğü örtülere bakmaya çalışacağım. Yüzyıllardır şairler ve sanatçılar büyücü, kâhin, rahip vb. mesleklerin dönüşmesiyle bir karakter algısına kavuşmuştur. Sanatçılar özellikle sınıflı toplum yapısının hâkim olduğu devirlerde kendi sınıfının gereklerine göre hareket etmiştir. Krallar, sadrazamlar, lordlar, beyler, tacirler, zanaatkârlar kendi sınıflarının normallliğini

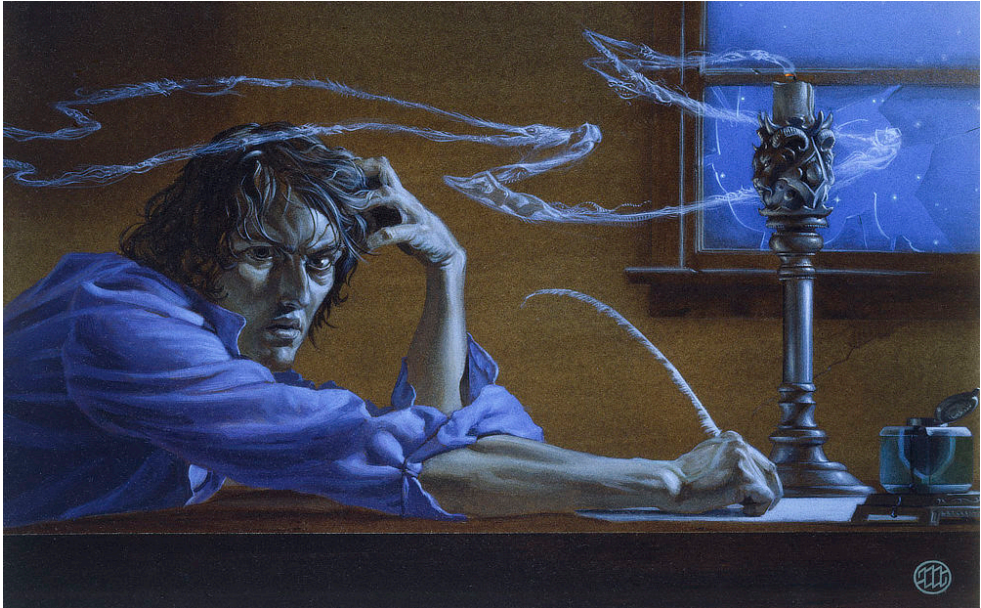
merkeze alarak sanatçıya çeperlerde bir sınıf alanı açmıştır. Sanatçılar beylerin, kralların, sultanların, burjuvazinin patronajı altında normal-dışı ilgi alanlarıyla özdeşleşmiştir. Ülke yönetmek, ticaret yapmak, mal üretmek, tarım yapmak gibi yaşamsal mecburiyetlerin yanında resmin, müziğin, şiirin gerekliliği onları norm-dışılığa itmiştir. Evet hayatî derecede ihtiyaç duymayız sanata. Hayatî derecenin üstü ise norm-üstüdür. Kâhinlik, büyücülük, abdallık hercümerç olup tam bu norm-üstülük zemininde deliliğe tahvil eder. Sanatçı, deli görünme mecburiyetiyle yüzleşmek zorunda kalır neticede. Her sanatçı istemese de belirli miktarda deli görünmekle mükelleftir. Tarih bir kaya gibi sertleşerek şairin sırtına böyle yük olur. Esrâr Dede ne diyor: “Girdâb-ı şuûr içre ser-geştedir âkiler/ Âzâdeliğin zevki divânede kalmıştır.”

Bugüne geldiğimizde “işler çok değişti” diyebiliriz. İnsanın esasına dair yürütülen iktidar matematiği neredeyse hiçbir işlemde yanılmadı ve arzu ettiği sonuca ulaştı. Sanatçı ne kadar deli görünmek istese de üzerinde sırttan bir yapaylıkla deli görünmektedir. Delice davranışlar estetize edilmektedir. Sanatsal faaliyet, delilik şovlarıyla ve jestleriyle toplum nezdinde tarihî cazibesine yavaşlatılmak istenmektedir. Bir de deliliğin ya da hafif deliliklerin yayılması hâli var günümüzde. Endüstriyel kapitalizmden ağ toplumuna bireylerin sırtına şiddeti artan bir psikolojik ağırlık binmektedir. Sonucunda çocuklar hiper-aktivite ilaçları, ergenlik çağındaki gençler anti-depresanlar ve gelecek endişesi içindeki orta yaşlılar anti-psikotikler ile tedavi edilmeye çalışılmaktadır. Sanatçının normal-üstülüğü, garipliği, deliliği toplumdaki yaygın psikolojik anomalinin karşısında normalleşmektedir. Artık Michael Whelan’ın etrafına dumanlar saçan ve korkuyla endişe arasında kelimelerini bekleyen “Deli Şair”i delilik tahtından indiriliyor. Şairler ve sanatçılar ağır tadıyla bir delilik vehmedemiyor kendilerine. Günümüzde esas delilik hak-sızlıklara, politik aktüalitenin pis akıntılarına ve neo-liberal iktidar sultanının sofistike şeytanlıklarına direnmektir. Herkes psikolojik deliliğin kolay yollu bir delilik olduğunun farkında. Afilli filinta hareketleri, saç baş kıyafet oyunları ya da garip pozlar bugünün şairini en fazla ilaç bağımlısı yapacaktır ve komik duruma sokacaktır.

Sanatçı ona biçilen delilik kıyafetlerini ve kıyıda kalmış konumu yırtmalıdır. Neo-liberal kapitalizm insanlara bir üretim bandının üstünde sürüklenen mamul bir mal gibi davranmaktadır. İnsanların kıyafetlerini, müziklerini, eğlence biçimlerini, cinsel tercihlerini, günlerini ve saatlerini bir salise boş bırakmayacak şekilde biçimlendirmekte ve aynı bandın üstünde yürütmektedir. Hangi günümüz bir öncekinden farklı ve anlamlıdır? Hangi günümüzü Tanrısal bir yumuşaklık ve sakinlik içinde kendi hâlimize yaşayabiliyoruz? Bizi üretilmiş bir gerçekliğin içinde sanal duygularla yönlendiren neo-liberalizm ve onun iktidar ortakları sanatçının asıl meselesidir. Yirmi

birinci yüzyılla birlikte sofistike bir teçhizatla donanan neo-liberalizmin insanoğlunu ve millî devletleri dönüştürmesine karşı gelmek, sanatçının delilik ihtiyacını fazlasıyla karşılayacaktır. Hâlbuki neo-liberalizmin istediği düz, şeffaf, her şeyini ifşa eden, tüketime ve birikime odaklı, kendi olamayan insan esas deli insandır. Çünkü böyle bir dayatma hiçbir zaman insanlığın normal olmamıştır. Sanatçı ilhamını delice bir bilinç kaybının eşliğinde çayırarda, bağ evlerinde, dağ tepelerinde, kasvetli karanlık kasaba köşelerinde arardı hep. Artık ilhamını arayacağı yer değişmiştir. Elbette doğa ilahî ritmiyle müziğini hep çalar. Sanatçı da o müziği dinlemek için kulaklarıyla beraber gönlünü de alır ve tabiatın dehlizlerinde dolaşır. Dolaşır dolaşmasına amma derdine, doğada ve ilahî ritimde çare aramayan post-modern insan sanatçının tabiat azığına talip olur mu? Talip olmuyor ne yazık ki. Sanatçı milyonlarca diğer normal-dışının içinde ehemmiyetini kaybetmiş bir normal dışı olarak varlığını sürdürüyor. Bu durum sanatçının uçlara gitme isteğini de törpülüyor maalesef. Açıkçası sanatçı ilhamını bulmak için psikolojik nevrozlara ve delilik tadımlarına ihtiyaç duyar mı? Asıl sorumuz budur. Sanatçı çağlar boyunca boynuna takılan ötekiliğin kendi toplumsal konumunun doğal sonucu olduğunu bilmeli. Filhakika, sanatın gerçeğin üstüne çıkma gayreti onu ilahî ve kutsal bir arayışa götürür. Her kültür kendi kutsalına farklı şekilde gidecek olsa da mahut arayışta normal kalmak pek mümkün değildir. En başta sıradan insanlar bir feodal beyin, bir sultanın ya da imparatorluğun

Deli Şair
(Michael Whelan)

tapulu mülkünde hayatta kalmak için günde on beş saat karın tokluğuna çalışırken sultana ya da prense yeni yarattığı eseri hediye eden bir ressamın ya da şairin garipliği delilik algısını besler. Sanatçı gerçekliği yorumlarken onun üstüne çıkmak ve ötelerde bir şey aramak istemiştir hep. Aradığını bulmak için pek çok sanatçı aklının emirlerine uymamış ve akıl-sızlık denizinde açıldıkça açılmıştır. Kıyıda sanatçıyı izleyen yığınlar o günün azığını ağızlarında ıslatırken sanatçıya garip garip bakabilmektedir. Tarihsel hikâye biraz böyle gerçekleşmiş gibidir. Zannımca. Şair aradığı ilhamı akıl, vicdan, merhamet, duyarlılık, empati, feraset gibi asil davranışlarda bulabilir. Mesela Paul Gauguin'e bakalım. O mükemmel resimlerin sahibi Gauguin intihara teşebbüs etti, şiddetli bir orta yaş krizi geçirdi, alkol bağımlılığıyla mücadele etti ve hayatının sonbaharında huzur içinde resim yapmak için Tahiti'ye kaçtı. Çizdiği resimde de görüldüğü gibi Gauguin buğulu ve dalgın bir bakışla bakıyordu dünyaya. Ama her türlü uç girişime rağmen huzuru ve o güzel resimleri Tahiti'de normal bir insan olarak yaşayarak buldu. Sanatçının muhayyilesi, zihni, duyarlılığı her türlü uç noktaya gidebilir. Ama psikolojik ve ruhsal bütünlüğü sapasağlam kalmak şartıyla. Aradığı şey o sağlamlıkta yatıyor.

Sıradan insanların yaşamlarını işgal eden ve sanat gibi derin düşünme yollarından uzak tutan şeyleri görmeyip onları aşksızlık, endişesizlik ve benzeri kötü sıfatlarla nitelemenin ezoterik ve kof bir sanat bakışı olduğunu düşünüyorum. El hak kitlelerin yeme-içmeye, cinselliğe, araba ve ev almaya endeksli hayatından sefil bir tüketici çıkıyor. Bu hayattan tefekkür, tasavvur, endişe, varoluş sancısı çıkmasını beklemek *akıl kârı* değildir. Peki marjinal hayatlardan mevcut düzeni rahatsız edici ve insanları uyandırıcı bir sanat bakışının çıkacağına bir garantisi var mı? Cihangir'de Beyoğlu'nda Çankaya'nın janti yerlerinde marjinal kıyafetler, uyuşturucu maddeler, sapkın cinsel tercihler ve delilik taklitleriyle dolu kişilikler bize hakikatin hangi yüzünü gösterecek? Yoksa hâkim gerçekliğin etrafında dolaşp onu yeniden mi üretecek. Bugünün marjinal kofluğu bana varoluşuma dair hiçbir tedirgin edici veya uyandırıcı bir konuşma yapamıyor. Kaçıklık, egoların tatmin edilmesi, ahlâksızlık, kirlilik ya da umursamamak bir sanatçıyı tasvir edemez. Kendi bedeni ve aklını kendi nesnesi yapandan bir murat bekleyemeyiz. Ruhu acıktığında kendi acısını yiyen Van Gogh benim aradığım su değildir. Malzemesi kendi olan, kendisi bittiğinde yaratıcılığına elveda der. Freud'un tanımladığı sanatçı, gerçekleşmesi mümkün olmayan güçlü içgüdüsel gereksinimlerini doyuramaması sonucunda gerçeklikten uzaklaşarak tüm ilgisi ve libidosunu kendi fantezi yaşamının dileklerine aktarır. Zihninde ilahî kaynağın sağaltıcı rüzgârlarını estirmeyen her sanatçı Freud'un sanatçısı olup çıkar. Duygusal ve psikolojik krizlerini tedavi etmeyen birey sanat adına bir tehdittir.

Self-portrait with
yellow Christ
(Paul Gauguin)

Rollo May “Sanatçı için başkaldıran sözcüğünü kullandığımda ihtilalcilik ya da dekanın bürosunu ele geçirmek gibi şeylerden bahsetmiyorum, bu bambaşka bir mesele. Sanatçılar genellikle kendi iç imgeleri ve hülyalarına dalmış yumuşak huylu kimselerdir ama tam da bu onları baskılı bir toplum için korkulu kılar. Çünkü sanatçılar, insanoğlunun süregelen kafa tutma gücünün taşıyıcılarıdır. Kendilerini, Tanrının yaradılıştaki kaostan biçimi yaratması gibi, kaosun içine ona biçim vermek için gömmeyi severler. Gündelik, duygusuz, alışıldık geldik olandan hiçbir zaman hazzetmeyerek sürekli yenedünyalara doğru ileri atılırlar. Böylece ‘soyun yaratılmamış vicdanı’nın yaratıcıları olurlar” diyor. Biz de diyebiliriz ki asil bir çilekeşlik kendi ötesine geçmek ve diğer benliklerin meselelerine kulak dayamakla mümkün olur. Evrensel insanî hakikat orada peyda olur çünkü. Herkesin ortak acılarına tezgâh açarak. Kaygılı bir kişi olarak. Kaygılı olmak sanatçının ortadan kaybolduğu derin bir bilinçlilik kuyusudur. Bir mağara arayışıdır. Bu durumdayken sanatçı Andreassen’in tabiriyle “Bulanık sabit olmayan kavramlar ve yapılar dünyasında saatlerce yaşamayı sürdürür.” Kitleler mahut yaşamı delilik olarak tanımlayacaktır. Bu yaratıcılığı tetikleyen, tercih edilen ve sağlıklı bir deliliktir. Asla psikolojik bir hastalık ve bilinç kaybı değildir. Gerçekliğin üstünde ama onun özsuyuyla yıkanılıp durulan bir hâldir. Sanatçı kendisi olmayı bu hâlde becerir. Kendisi bu hâl üzere keşfeder ve eseriyle taçlanır. Eserinden sonra kendisini ve insanlığı daha çok tanıdığını hisseder. Sanatçının yoğunlaşması bir bilinç kaybı getirirse de söz konusu bilinç kaybı yaratıcı tekamülün ve eserle bilinçlenen arayış hâlinin doğal uzantısıdır. Kanıtlanmış ve suni bir yoğunlaşma sanatçıyı gerçeklikten koparıp kurulmuş bir esere sebep olur. İçsel, zihinsel ve kalbî bir arayış yerine bedeni ve

davranışları kanırtmak yoz bir sanat yaratır. Yaratıcı yoğunlaşmayı ve enerjiyi bedensel ve zihinsel savrulmalarda aramak bir çözüm olmayacaktır. Delilikle deha ya da yaratıcı enerji arasında doğrusal bir ilişki olduğuna dair esaslı bilimsel bir çalışma yoktur. Sanata yakıştırılan bir algı hakikati perdelememelidir. Plokker benlik parçalanması gösteren bir şizofreni hastasının, eğer hastalığın başlamasından önce hiçbir sanatsal becerisi yoksa hastalık belirtmeye başlar başlamaz “sanat yapıtı” diye bir şeyden söz edilemeyeceğini vurgulamıştır. Görülmektedir ki sanat estetik ve toplumsal bir olgu olarak benlik sağlamlığına bağlıdır. Storr’a göre yaratıcılık psikopatolojiyi çözmek için bir yol olabilirse de asla bir nevroz ya da psikoz değildir, hatta bunların tersidir; ruh hastalığının yaratıcılığı aksattığını düşünmek için de yeterli neden vardır. Delililer dâhi dâhiler deli olmak zorunda değildir.

Çağdaş sanat piyasası kendisini marjinal göstermek için kanırtan sanatçı taklitleriyle dolu maalesef. Bu kişiler deli olmanın sınırlarına yaklaşmayı bırakın, akıllarını kullanmaktan uzaklar. Hâlbuki sanatçının sıradan bir hayatı yaşaması kadar doğal ne olabilir. Sanatçı aklını yitirmeden ilahî bir inanç ve tutkuyla varoluşunun sancılarını katlanabilir. İçgüdülerinin ötesine geçerek kentin ve çağın tam ortasında aklının ve gönlünün mutlu birlikteliğiyle hakiki sanata yelken açabilir. Büyük yaşam büyük heyecan tutku dolu varoluş oradadır. Oradadır amma nasıldır? Sanatçı her şeyle arasına onu tefekkür edecek mesafeyi koymalıdır. Dışarıdan, yukarıdan ve uzaktan yaşamayı bilmelidir. Toplum mezkûr tercihi yadırgayacaktır. En ufak uzaklaşmaya ve ayrılmaya tahammül edemez toplum. Peygamberimiz şehri terk edip uzaklarda bir mağaraya neden sığındı dersiniz? Yalnız kalmak, taşlanmamak, uzak durmak için. Sanatçının gerçeklikle ve insanlarla mesafesi bir mağara mesafesidir. Peygamberimizin vahyi anlama, tefekkür etme ve içerleme derinliği kadar bir mesafe. Fakat sanatçı tıpkı onun gibi Mekke’sine geri dönmeyi bilmelidir. Azığı hangi ayetse hangi duaysa hangi duyguysa onu arz etmelidir kalabalıklara. Kalabalıklardan bir kısmı peygamberimize deli demişlerdi. Ama o akıllı, sorumlu, vicdanlı ve eylemci bir ahlakla donanıp bütün normalleri yeni normaline tahvil etti.

Sanatçı ve delilik ilişkisinde son söz olarak Goethe’nin dediğine bakalım: “Dünyadan kaçmanın en güvenilir yolu sanattan geçer, dünyaya sıkıca bağlanmak da sanatla gerçekleşir.” Goethe insanları kıvrandıkları dünya seli içinden çekip alabilecek şeyin sanat olduğunun farkında. Öyle bir çekip alma ki sele karşı yeni seller yaratacak bir çekip alma. Deli taklidi yapmadan, psikolojik marjinalliklere başvurmada ruhu, yüce bir arayışa açarak varacağımız sel. Bizi yıktıkça ayakta tutan sel. Bir mağara mesafemizde. Önce o mağaraya girmeyi ve şehre/sele geri dönmeyi bilmeli. Yeni ayetler ve müjdelere eşliğinde. Bir veli gibi.

Şairin Tanımlanamazlığı

Ömer Yalçınova

Şair, veliyle deli arasında mıdır? Şairin kim olduğu ve insan tipleri arasında nerede durduğuyla ilgili düşünürken, evet, bu soru birçok çıkış noktası sunar. Fakat net cevabı bulmamız yine de mümkün değildir. Şair veli midir? Veya şair deli midir? Değildir dersek, doğru olmaz, çünkü şairde velinin birçok özelliğiyle karşılaşırız. Şair deli değildir de diyemiyoruz, çünkü şairde bir delide bulunan birçok özellik vardır. Saffet Suresi 36. ayeti hatırlayalım: “Ve ‘hiç biz mecnun şair için ilâhlarımızı bırakır mıyız?’ diyorlardı.” Diyen kimler? Tabii ki Hz. Peygamber’in uyardığı, hak yoluna davet ettiği müşriklerdir. Onlar Kur’an ayetlerinden etkilenmişlerdir, çünkü şiir sanatından çok iyi anlamaktadırlar. İçlerinde bulundukları toplum şiire ve şaire önem vermektedir. İnkâr edememektedirler yani, ayetlerin güzelliğini ve etkileyiciliğini. O yüzden Hz. Peygamber’e şair derler. Ama bu etkiyi azaltmak için de “mecnun” (birçok mealde doğrudan “deli” diye geçiyor) diye yaftalarlar: “Deli bir şair için ilahlarımızı bırakır mıyız?”

Şu’ara Suresi 225. ayette ise: “Görmez misin onların her vadide (sözcüklerin, hayallerin peşinde) şaşkın şaşkın dolaştıklarını.” buyurulmaktadır. Kimler onlar? Tabii ki şairler. Muhammet Esed vadiyi sözcükler ve hayaller diye karşılamış. Ben bunu doğrudan vadi olarak anlamayı yeğliyorum. Çünkü bir vadide şaşkın şaşkın dolaşan kişi, şairi daha iyi betimlemektedir. Bir tepenin etrafında şaşkın şaşkın dolaşırlar diye çeviren mealler de var. Bu da doğru. Belli şeyler etrafında dolaşmak, başka bir şey düşünememek, bir nevi takılıp kalmak. Bu da aslında “deli” diye bildiğimiz kişilerde görülmektedir. Bir şeye

saplanıp kalmak. Oradan çıkamamak. En sonunda aklını kaybetmek. Şair de kısmen aklını kaybetmiş kişilere benzemiyor değil. Fakat Kur'an-ı Kerim bu kısır döngüden nasıl çıkılacağına da işaret etmiştir: "Ama inanan, dürtüst ve erdemli davranışlar ortaya koyan, Allah'ı sıkça anan, [sadece] haksızlığa uğratıldıktan sonra kendilerini savunan ve haksızlık yapanların, hangi devrimle devrileceklerini er geç görecekleri (konusunda Allah'ın vaadine güvenen şairler) bu hükmün dışındadır!" Kur'an'da "yapmayacakları şeyleri söylerler", "(onlar da kendi kendilerini aldatmaya yatkındırlar ve bu sebeple) onlara (da yalnızca) azgınlara uymaktadır" şeklinde şair tasvirleri de var. Ve bunlar da el-hak doğrudur. "Kendi kendini aldatmaya yatkınlık" tabii Esed'in bir yorumu. Düşünmeye değer. "Yapmadıkları şeyleri söylemek" ise sadece şiirde değil bütün sanat dallarında görülen bir durum.

Kur'an- Kerim'in tasvir ettiği şair, tam da Fuzuli'nin *Leyla ve Mecnun*'unda anlattığı "Mecnun"a denk gelmektedir. Mecnun çöle düşmüştür. Dolayıp durmaktadır. Ona insanlar "deli" manasında "mecnun" derler. Oysa onun ismi Kays'tır. Onun çöle düşüp şaşkın şaşkın dolaşması, tek bir fikre odaklanıp onun dışına çıkamamasıyla ilgilidir. O fikir, tabii ki Leyla'dır. Sonra Leyla'yı gördüğünde onu tanımamasıysa diğer bir delilik alametidir. Bence Fuzuli, aşkı nedeniyle deliren bir karakteri anlatmamıştır bu meşhur mesnevisinde. *Leyla ve Mecnun* mesnevisi, bir şair anlatımıdır. İlginçtir, birçok şair -ki en başta Fuzuli- kendini Mecnun'la kıyaslar. "Mende Mecnûn'dan füzûn âşıklık isti'dâdı var/ Âşık-ı sâdik menem Mecnûn'un ancak adı var." Kays toplum gözünde "mecnun" olduğunda, aslında şair olmuştur. Çöllerde şiir söylemektedir, hikmetli sözler etmektedir ve Leyla'dan geçtiği bir fasıl vardır. Yani Leyla'yı tanımadığı bir nokta. Şair de sevdiği kişiye kavuştuğunda, aslında ondan beklenen mutluluğu yaşayamaz. Vuslat, umulan sonuca götürmez. O yüzden Leyla bir vesiledir. Asıl aşk, ilahi olandır. Allah aşkına götüren bir aşk söz konusudur mesnevide. Modern şairde de aynı şey söz konusudur. Mesela Sezai Karakoç için Monna Rosa'nın kime yazıldığı hiç de önemli değildir. Çünkü o faslı geçmiştir. Mecnun bu yüzden sadece "deli" değildir, ayrıca onda "veli"lik de vardır. Öyleyse şair için ne deli denilebilir ne de veli. Ama onda hem delilik hem de velilik vardır. Bunun açık anlatımı Fuzuli'nin *Leyla ve Mecnun*'undadır. Sezai Karakoç'un *Leyla ve Mecnun*'u da aynı çizgi üzerinde işlenmiştir.

Yunus Emre'yi de düşünebiliriz şairin veli mi yoksa deli mi olduğu konusunda. Ayrıca Mevlana Celaleddin Rumi'yi, Kaygusuz Abdal'ı da. Ezra Pound, Arthur Rimbaud veya Charles Baudelaire'i de. Baudelaire, annesine yazdığı bir mektupta, evden çıkmadan önce iki saat hazırlık yaptığını söyler. Bu titizliği eminim, onun sayfalar dolusu

Charles Baudelaire

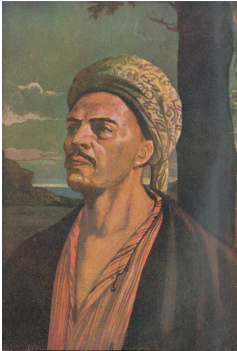

şair yazdığı fahişeler göstermemiştir. Böyle bir titizliğe sahip birinin, modern şiirin kahramanları olarak ayyaşları, fahişeleri, eşcinselleri işaret etmesi de ayrıca dikkat çekicidir. Baudelaire yanılmıştır demeye mi getiriyorum? Hayır. Baudelaire gayet haklıdır. Şair dikkatiyle, çağının en doğru tespitinde bulunmuş ve bu tespit üzerinden şiirini kurmuştur. Baudelaire'in ortaya attığı “dandy” kavramı da kendini tanımlama uğraşısıdır. Rimbaud'un şiiri bırakıp kendini yollara vurması da, Mecnun'un çöllere düşmesini andırmıyor mu? Uzak bir çağrışım ama düşünülebilir. Ezra Pound'un aylarca bir demir kafes içinde, tek başına tutulması, sonra da bu delidir deyip hastaneye yatırılması da bence aynı durumun farklı versiyonlarıdır. Dolayısıyla toplum, şairi tanımlayamaz. Onun ne cins birisi olduğunu çözemez. Onu hiçbir şeye benzetemez. Bu da toplum içinde rahatsızlığa yol açar.

Çünkü tanımlayamadığın şeye hükmedemezsin. Toplum düzeni, iktidar/hükmetme kanunlarına bağlıdır. Şaire hiç kimse hükmedemez. Şairin hükmünü hiç kimse veremez. Neden peki? Şairin bu dokunulmazlığı nereden kaynaklanır? Tabii ki toplum genelinin değer yargılarından farklı değer yargılarıyla düşünmesi, hissetmesi ve hareket etmesindendir. Hareket noktasında maalesef toplum geneline uymak zorunda kalır şair. Şairin karanlığıdır, bunaltısıdır, ümitsizliğidir bu. Şairin boğulup kaldığı nehirdir daha doğrusu. Şair her zaman okyanusu geçer, nehirde boğulur. Baudelaire'in “Albatros” şiirini hatırlayın. Göklerin kralıdır albatros ama yere indiğinde gemi tayfalarının maskarası olur. Şair de böyledir. Fikir dünyasının yıldızıdır ama güncel hayata geldiğinde herkesin güldüğü, dal-

ga geçtiği, tiye aldığı bir maskaraya dönüşür. Maskara değildir o. Ama öyle sanılır. Şairin öyle olması umulur. Deli muamelesi görür yani. Siz hiç kafa bulunan, dalga geçilen, sürekli şakaya maruz kalan bir pehlül gördünüz mü? Ben çok gördüm. Ve insanların ona nasıl davranıyorlarsa şaire de aynı şekilde davrandıklarını fak ettim. Çünkü aklımızın yetmediği, bu muameleyi önemsemediğimiz veya bu aşağılanmanın farkında olmadığımız sanılır. Böylelikle kendilerini sizden daha üstün hissetmeye çalışırlar. Oysa her şairin karşısında filozoftan bilgine, mutasavvıftan padişaha kadar herkes ama herkes kompleks içine düşmeye mahkumdur. Çünkü şair onların erişemeyeceği yüksekliklerden bakmaktadır iktidar, kibir, haset dolu gözlerine. Kendinden daha yukarıda olanı tanımlayamazsın. Ona bir isim veremezsin. Şair deyip geçemezsin de, çünkü aynı havayı solumaktasındır. O yüksekliği her gün duruşuyla, kaygısızlığıyla, kendi halinde oluşuyla şair, size hissettirmektedir. Ya kibir gösterip deli diyerek onu aşağılamaya çalışırsınız ya da veli diyerek onun kanat vurduğu yüksekliklere boyun bükersiniz.

Ama halen şairin bu yüksekliklere nasıl çıktığını söylemedik. Şöyle; toplumun geneli maddi imkanlar açısından bakar, yargılar, değer atfeder. Şair böyle davranmaz. Şair böyle bir kıstasta sınıfta kalır. Şairin diğer insanlardan daha az maddiyata, paraya, dünyalığa düşkün olmadığını mı söylüyorum? Hayır. Şair de diğer insanlar kadar paraya düşkündür. Ama ne hikmettir, şairin ölçüsü para değildir. Şairin kantarı başka şeylerden oluşur. O yüzden Ahmet Haşim veya Cahit Zarifoğlu gibi balıkçılarla tavla atarken de çok eğlenir şair. İlle de lüks mekanlar içinde, milyonluk insanlarla birlikte olması gerekmez. Şairin kıstası dünyalık olmadığı için, insanları çıplak halleriyle tanıma, kabul etme veya etmeme lüksüne sahiptir. Bu söylediğimin değeri ölçülemez. “Şiirden ne kadar kazanıyorsun?” sorusu şiirin ve şairin dünyasında olmayanlar içindir. Aynı şekilde “Neden şiir yazıyorsun?” sorusu da, şiirin ve şairin soluduğu havada anlamsızdır. Buna cevap vermeye çalışmak şiirle değil düşünceyle ilgilidir. Düşünce geliştirmeye ve karşı tarafa ikna edici bir cevap bulmaya çalışırsınız sadece. Ama bu şiirle ilgili değildir. Makam mevki, şan şöret, itibar hatta ar namus şair için, kıstas kabul edilecek değerler değildir. Kaygusuz Abdal’ın “Gel gel ey gönül” veya “Var var ey gönül” diye hitap ettiği nokta, şairin kıstasıdır. Kaygusuz Abdal için “gönül” diye çağrılan şey, şairin ta kendisidir. Şair, ona seslenme tenezzülünde bulunur. Başka bir şeye bu şekilde seslenmek, onun için züldür. O yüzden şair, depremde yıkılmış bir minare gördüğünde, yok olan hafızasını dile getirir. Enkaza dönmüş apartmanları gördüğündeyse ilk önce tanısın tanımасыn orada canlarını kaybetmiş herkesin kendi yakını, akrabası olduğunu, sonra da bu

yüksek binalarla sembolize edilen modern enaniyetin nasıl saniyeler içinde toza dönüşecek kadar boş olduğunu düşünür.

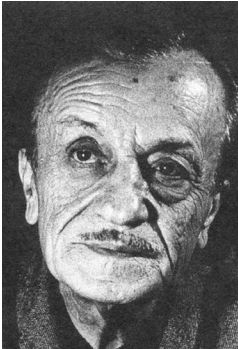
Şairi hiç kimse kafasında konumlandıramadığı için iki yola başvurulur. Bunlardan birisi; ona deli diyerek onu olduğundan küçük görmek. Yani gökseyse, onu aşağı çekmek. İkincisiyse; ona veli diyerek yerd-eyse onu göklere çıkarmak. Mevlana ve Yunus Emre'ye yapılan şey budur. Yunus Emre'nin erdiğine inanılır. Onun veli olduğu sanılır. Bu yüzden türbesi ziyaret edilir. Şiirlerini açıp okuma gereği duyulmaz ya da birkaç dini şiirleri dışındakilere bakılmaz. Ve birçok şehirde, çok sevildiği için makamları vardır. Her bir makamı da aziz sayılır. Mevlana hazretleri ise en son şairdir. O, halkın gözünde velidir, evliyadır. Mevlevilerin gözündeyse şeyhtir, pirdir. Ama şair değildir. Şairse bile, yüce şairdir. Öyle sıradan şairler gibi değildir. Oysa tarihte Mevlana'dan başka hangi şair *Divan-ı Kebir* gibi sekiz cilt tutan (4952 sayfa) bir şiir külliyatı bırakmıştır geriye? Allah aşkıyla söylenmiş şiirlerdir bunlar diye hepsini aynı tasın içine koymak yanlış olur. Mevlana, *Divan-ı Kebir*'de çok çeşitli konularda şiir söylemiş, hikaye anlatmış, hükümler vermiş, fikir yürütmüştür. Altı cilt *Mesnevi* de aynı özelliklere sahiptir. *Mesnevi*'de sayfalar dolusu şiirler vardır. Bu şiirlerin bazıları şathiye'dir.

Yunus Emre'nin hepsi kendisine ait olmasa da hiç de küçümselemeyecek ebatta bir Divan'ı vardır. Onda da şathiye diye okuyacağımız şiirlerle karşılaşırız. Yunus Emre, divanı boyunca sadece nasihatle bulunmamıştır. Onda saf şiir diyebileceğimiz parçalar da vardır. Bu da bir şair olarak yazdığı şiirlerden nasıl zevk aldığını göstermektedir. Sadece sanatçılar alır bu zevki. Okuyanlar o şiirden

fikir çıkarabilir. Yorumlamaya devam edebilirler o şiiri. Ya da Yunus Emre'nin nasıl bir söz ustası olduğunu göstermek için tekrar edip durabilirler. Okuyucular, Yunus Emre ve Mevlana'nın metinlerine birer şiir olarak bakamadıkları için onları velilik makamına çıkarıp nasihat almaya çalışırlar. Bunda bir sakınca yok. İlahiyatçılar da aynı hataya düşerler. Önlerinde duran metin, her şeyden önce bir şiirdir ve şiirin kanunlarına bağlı kalınarak yazılmıştır. Bu kanunları ıskaladığınızda şiiri de ıskalarsınız. Sembol olan şeye gerçek muamelesi yaparsanız, birer tasavvuf düşmanına dönüşebilirsiniz. Sembol olan şeye hikmet muamelesi çekerseniz her şeyden önce birer şair olan bu zatlara, velilik makamını uygun görür, haklarında en ufak bir eleştiriye bile tahammül göstermezsiniz.

Veli değil miydi Yunus Emre veya Mevlana? Bilmiyorum. Ama her ikisi de büyük şairdirler. Bir şair olarak yalnızca bunu söyleyebilirim. Her ikisi de ancak bir şairin dikkat çekebileceği inceliklere işaret etmişlerdir. Bir şairin ortaya çıkarabileceği fikirleri öne sürüp tartışmaya açmışlardır. Onlardan günümüzde de faydalanıyoruz. Bu da büyüklüklerinin diğer bir delilidir. Yunus Emre'nin hayatına dair bir şey bilmeyişimiz de iddiamızın başka bir kanıtıdır. Demek ki yaşadığı dönemde Mevlana gibi iltifat görmemiş Yunus Emre. Şahsının etrafında bir cemaat, tarikat oluşumu gerçekleşmemiş. Hakkında yazılan bir velayetnamenin olduğunu bilmiyorum. Yok sanırım. Ama Mevlana'ya dair hacimli menkıbe kitapları var. Bu, onun babası Baha Veled'ten el almasıyla ilgili. Şiirleri halen birer muamma. *Mesnevi* her ne kadar en çok çevrilen, Batı'da da en çok satan kitaplar arasında olmasına rağmen, bence sadece şiir özelliği dolayısıyla net bir şekilde tanımlanamıyor, tasnif edilemiyor. Bir din kitabı mı? Tasavvuf klasığı mı? Tarihsel özellikleri daha mı baskın? Yüzlerce soru. Oysa bir şiir kitabıdır, hepsinden önce. Ve Mevlana, bir filozof veya din alimi olmadan önce şairdir.

Necip Fazıl için de aynı şey söz konusudur. Onunla ilgili "Çok fazla zaafı vardı" deyip hiçbir sözünü ciddiye almayanlar var. Bununla birlikte onu şeyhi Abdulhakim Arvasi'nin postuna oturtup ne söylediyse hepsini doğru kabul edenler de. Yine bir deli-veli karşıtlığı içinde şaire tanım getirme uğraşı... Boşuna bir çaba. Şair ele avuca sığmaz. Her tanımdan beridir ve ötedir. Şiir, piyes, roman, hikaye, hatırat ve denemelerini okumuş biri olarak Necip Fazıl'la ilgili söyleyebileceğim tek şey, onun şair olduğudur. Çıkardığı dergi ve gazeteler, gelişen siyasi ortama göre aldığı tavırlar, Müslümanlara işaret ettiği dikkatler, yalnızca bir şairin dikkat çekebileceği özelliktedir. Onun bir din alimi olduğunu sanıp *İman ve İslam Atlası*'nı veya *Çöle İnen Nur*'u eleştirmeye çalışmak, şair yönüyle öne çıkardığı hususları ıskalamaya yol açar. Onu tarih bilgini sanıp neden Abdülhamit Han'ı göklere çıkardığını eleştirmek de eserin yazıldığı tarihi

dönemle ilgili tespitlerini görmemektir. Necip Fazıl her zaman bir şeye dikkat çekmek için çeşitli konularda kitap yazmıştır. Ve hepsinde de bir şairin damgası mevcuttur. Bence kendisi de iyi bir şair olduğu için, diğer bir iyi şair hakkında yazdığı *Namık Kemal*'i en iyi kitaplarından biridir.

Demek ki şair, şairi tanır, bilir, anlar. Çünkü hiçbir şair, şaire tanım getirmeye çalışmaz. Onu hükmü altına almakla uğraşmaz. Çünkü bilir ki onu yönetmek, zaten söz konusu değildir. Veli-deli ikileminde konumlandırılmaya çalışılan diğer bir büyük şairimiz, İsmet Özel'dir. Oysa o, hiçbir zaman toplum önderi olarak ortaya atılmadı. Kendini bir grubun, partinin, cemaatin sözcüsü olarak sunmadı. Ben şairim dedi her zaman. Ve sözünü ettiği her şeyin şiirle irtibatlı olduğunu söyledi. “Her şey ben yaşarken oldu” demek, yalnızca şaire mahsustur. Bunu hiçbir filozof, tarihçi, ilahiyatçı, sosyolog, siyasetçi diyemez. Belki de hepsi, yaşanan her şeyi görürler ama fark etmezler. Bu farkı şair görür. Şair, yaşananların farkında olan kişidir. Biraz daha ileri giderek söyleyelim, şair yaşananların farkında olmasa da o fark şairin dilinden dökülür. Hep böyle olmuştur. Şairlerin söyledikleri hiçbir sözün arkası boş çıkmamış. Antik Yunan filozofları bunu bildikleri için dönüp dolaşıp Homeros'a gelmişler. Postmodern filozoflar diye isimlendirilen Walter Benjamin, Michel Foucault, René Girard, Terry Eagleton ve daha sayabileceğim onlarca isim, önce şiire, sonra da şiir üzerinden dile yoğunlaşmışlardır. Martin Heidegger, bence şairleri filozoflardan daha çok önemsiyordu. Friedrich Nietzsche'nin en büyük hayaliyse şair olmaktı. Biliyorum, onun bir şiir kitabı da var. *Böyle Buyurdun Zerdüş*t de düzyazı şiire benzemektedir. İsmi andığımız bütün filozoflar, şairin dikkatinin, farkındalığının, çağına dair sadece kendisinin görebileceği can alıcı noktaların peşindeydi.

Homeros'un *İlyada*'da anlattığı Truva savaşını görmediği söylenir. Homeros'tan önce Truva savaşını anlatan birçok şair de varmış. Hatta Homeros, Truva savaşından yüzyıllar sonra yaşamış bir şairdir. Aynı iddia doğrultusunda Homeros'un kendisine kadar gelen Truva anlatılarını derlediği sonucuna ulaşırlar. Şairdir bu; anlatıları toplayıp bütünlüklü ve daha güçlü bir şekilde söyleyebilir. Bu kudret olduğu için onda, kendisine şair diyoruz. Çünkü konu, olay, fikir ve duygular arasında kimsenin kuramadığı bağlantıları kuran kişidir şair. Mehmet Akif'in Çanakkale Savaşı'yla Bedir Savaşı arasında kurduğu bağlantı da öyledir. Kim Bedir'in aslanları benzetmesini mübalağalı bulur, o kişi şair sözünden nasipsizdir. İsmet Özel'in “Ölüm Kere Ölüm Ölüm Kare” şiirindeki “Dert oldum Hira'ya beni teskine geldi Efendim” mısrasını anlamakta zorlananlar da aynı dertten muzdariptir. İşaret etmeye çalıştığımız, yalnızca şairin söyleyebileceği, kurabileceği bağlantılar bu cinstendir. Bunu anlamayınca şaire “deli” denilir. Onu demek istemediklerinde de “veli” kelimesine sığınılır.

Sonuç olarak, şair velidir veya delidir demek, şairi tanıma uğraşısıdır. Evet, şairi tanımamız gerekiyor. Bu, kesin. Tek başvuru kaynağımız da onun şiirleridir. Şairi delilerle veya velilerle kıyaslamak, şairin önemine yönelik bir veridir. O, veli değil demek, hatadır. Bir veli temizliği, günahsızlığı -hiç olmazsa iç dünyasında- şairde de vardır. O bir deli değildir demek de hatadır. Çünkü bir delinin uğrayabileceği haksızlıklara şair de uğramıştır. Toplum içinde deli muamelesi görmemiş bir şair yoktur. Dolayısıyla şair ne delidir ne veli. Şair hem delidir hem veli. Böyle bir paradoksun içinde belki ona yaklaşabiliriz. Ama o, bundan da ibaret değildir.

Deli veya Dahi Şairin Tam Olarak Tayin Edilemeyen Yeri

Kaan Eminoğlu

Deli ve Dahi, Oxford İngilizce Sözlüğünün hazırlanışını konu eden biyografik bir film. Gösterime girdiği yıl izleyicilerin beğenisini kazanan filmde Profesör James Murray'nin, gerçekleştirmek istediği Oxford İngilizce Sözlüğü projesinin sıra dışı hikâyesine odaklanılıyor. Profesör James Murray'nin amacı Oxford İngilizce Sözlüğünün ilk cildini ortaya çıkarabilmektir. Çalışmalarını sürdürdüğü sırada Profesör Murray'in eline akıl hastanesinden gelen önemli bir çalışma geçer. Çok tehlikeli hastaların konulduğu bir akıl hastanesinde yatmakta olan Dr. W.C. Minor, profesöre 10,000 kelimelik çalışmasını göndermiştir. Minor'un gönderdiği bu liste, ikilinin yollarının kesişmesine ve bambaşka bir ortaklığın doğmasına sebep olur. Filmdeki güçlü tezat diyalektik bir ilerlemeyi beraberinde getirir. Bir delinin ve dâhinin ortak çalışması insan üstü bir bilimsel performansı ortaya çıkarır. Filmin ilerleyen safhaları ise hayatını bilinçli bir şekilde bir sözlük çalışmasına adanmış James Murray'nin mi yoksa akıl hastanesine kapatılan ve bilinçli bir adanmışlığa sahip olmadan ve kısıtlı kaynaklara sahip olan W.C. Minor'un mu gerçek dahi olduğuna ilişkin bir zihinsel karmaşayı da beraberinde getirir. Deliliğin ve dahiliğin keskin çizgilerle ayrıldığı Batı kültürü için bu karmaşık bir durumdur.

Batı medeniyetinin rasyonalist mantığı içerisinde olağanüstülükler büyüünü kaybetmiş ve bütün doğrular bilimsel hakikat dairesinde belirlenir hâle gelmiş olsa da Doğu medeniyet dairesinde dahiliğin kar-

şısında konumlandırılan delilik velilikle eşleştirilmiş ve kerameti kendinden menkul bir hâl almıştır. Bu yüzdendir ki Batı, bilimsel bilgiyi ve düşünce pratiklerinin yaratıcı konumuna filozofları Doğu ise şairleri yerleştirmiştir. Türk halkının düşünce dünyasının belirleyicisi konumda bir filozof bulunmamasının, Türk halkının ontik ve ontolojik varlığını inşa eden isimlerin şairler olması bundandır.

Türk düşünce dünyasında ideoloji yaratıcısı ve yayıcısı olan şairler bu misyonlarını sadece şiirleriyle değil şiirleriyle anlam bulan eylemleriyle tamamlamaktadırlar. Moskova Komünist Üniversitesi'nde eğitim gören, yıllarca hapiste yatan ve ölüm tehlikesini göze alarak yurt dışına kaçan Nâzım Hikmet tüm yaşantısı incelendiği vakit, onun yaptıklarının delilik/velilik derecesinde yüksek bir ideal ve adanmışlık dışında "rasyonel" bir açıklaması bulunmamaktadır. Hayatı boyunca rahat bir yaşam sürecektik imkânlarla sahip olan Nâzım Hikmet bireysel bir mutluluğu elinin tersiyle itip kolektif bir mutluluk arayışına girmiş ve bu arayışın sonucunda ulaştığı reçete komünizm olmuştur:

"Sevdalınız komünisttir,
on yıldan beri hapistir,
yatar Bursa kalesinde.

Hapis ammâ, zincirini kırmış yatar,
en âlâ mertebeye ermiş yatar,
yatar Bursa kalesinde.

Memleket toprağındadır kökü,
Bedreddin gibi taşır yükü,
yatar Bursa kalesinde.

Yüreği delinip batmadan,
şarkısı tükenip bitmeden,
cennetini kaybetmeden,
yatar Bursa kalesinde."¹

Kendini mistik bir algıyla örülmüş bir ideolojide konumlandıran ve ütopik bir Başyücelik Devleti tasarımına sahip olan Necip Fazıl ise dahi denilebilecek bir zekâyâ sahip olduğu için devlet bur-suyla Fransa'ya gönderilmiş olsa da ülkesinin bu eğitim yatırımını kumarda tüketmiş bir şair olarak "Allah'ım beni kendi kendimden

1 Nâzım Hikmet, Yatar Bursa Kalesinde

kurtar!” diye dua edecek bir duruma gelmiştir. Kıvrak zekâsına rağmen ömrü boyunca peşini bırakmayan bohemlik ve tezatlarla dolu yaşam örgüsü onu büyük bir şair olmanın dışında bir ideolojik önder hâline gelmesine engel olamamıştır. Delilik ve velilik arasındaki sınır en çok da Necip Fazıl ve Nâzım Hikmet gibi idol isimlerde kendini görünmez kılmıştır.

Şairlik bir aşkınlık hâlidir. Metafizik olmasa da metafiziğe benzer bir zihinsel organizasyondur. Var olanın idealleştirme sürecinin sözcüklerle tamamlanmasıdır. Bu süreç derin bir coşku ve eylem aşırılığını da beraberinde getirir. Bu yüzdendir ki şairler toplumsal normlar içerisinde kabul görmeyen davranışları şiirle törpüleyen kişilerdir. Davranış, duyuş ve düşüncelerindeki olağanüstülüğün dışavurumu ise şiirleridir. Şairin “Anla Mona Rosa ben bir deliyim”² dediği yer veliliğin sınırına gelmenin yarattığı mutluluğun dile getirilmesidir. Şair için delilik bir aşama velilikse o aşamadan sonra varılan yerdir. Bu yüzdendir ki delilik şairin veliliğe ulaşma yolunda aştığı ya da aşamadığı o son engeldir.

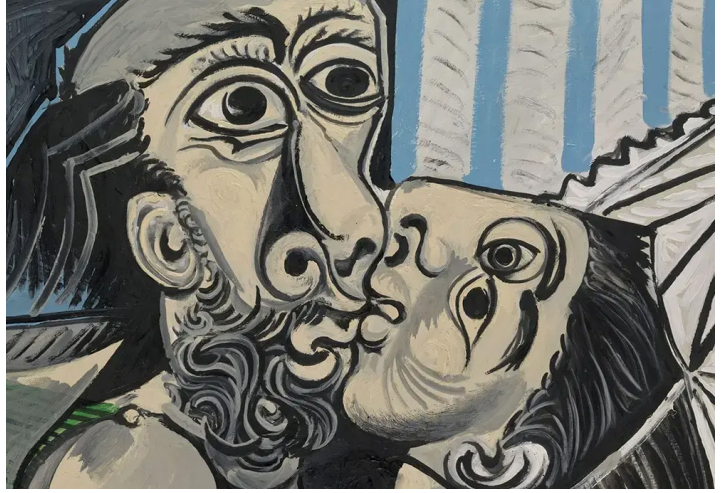
Ne Sufî, Ne Velî

Hüseyin Peker

1- Deliliğin sayrı olmadığı söylenir. Hatta normal olma diyenler de vardır. Akıl hastalıkları başka da delilik başka mı? Akıl hastalıklarını sayacak olursak: “şizofreni, obsesif-kompulsif bozukluk, depresyon, sosyal fobi, mani, stres bozuklukları, travma sonrası oluşabilecek bozukluklar, panik, bipolar bozukluklar, anksiyete, histeri, uyuşturucu, melankoli, sigara bağımlılığı” gibi bilincin olağan işleyişinde zarar gösteren hastalıklar. Ama delilik bunlar arasında yer almaz.

Deli sanatçıların yaşam ve yapıtları kimi zaman tepki toplar, kimi zaman da beğenilir örneğin, oysa her zaman ilgi çeker. Jean Genet deli miydi? Kübist, aykırı şeyler de söyledi. Panait Istrati düz konuştu, ama

hayatını gezip tozarak zehir etti, belki de memnundu bundan. Deli miydi, peki neydi? Jean Cocteau neyin nesiydi? Thomas Mann niçin “Venedik’te Ölüm” eserini yazdı? Mişima’nın kendine harakiri yapmadan oluşturduğu “Bir Maskenin İtirafları”nda vermek istediği mesaj neyin nesi? Ya Leonardo Da Vinci? Aslında fazla akıllı olmak da, deliliğin sınırlarını zorluyor. Turgut Uyar’ın sıkıntılı olmak kavramını olur olmaz uzattığı, Sait Faik’in “Yazmasam çıldırırdım” diye verdiği nokta, sanat ve ruhsal bozukluklar kavramına bizi yaklaştırıyor. Sanatçı ile delilik arasında sınır bir ince çizgi. Sanatçı düz anlatır, işin ucunu zorlamazsa, yan, biraz delirmezse yapıt kefipli olmuyor sanki.

2- Picasso’nun bilge-deli ve çarpıklaşan resimlerinde deliliği nerede aramak lazım? Ya gösteriş meraklısı Salvador Dali, kurguladığı resimlerinde ne kadar akıllı? Gerçeküstü mü, yoksa gerçeği çarpıtan mı? Dali’nin neresi aklı başında? Bizde de Ece Ayhan’ın vardığı noktada delilik aramak lazım mı diyorum? O nasıl bir Ortodoksluklar? Ya Bakışsız Bir Kedi Kara diyerek neleri devirmeye çalışmış? Birazı akıllı işi mi bunların, bu devinimlerin? Neredeyse “çarpıtmasam olmuyor” diyeceğimiz bir noktada duruyor sanat. Mondrian’ın, Kandinsky’nin resimlerinde, Asaf Halet Çelebi’nin şiirlerinde düzlük nereye kadar? DeneySEL şiir, görsel, somut şiirde düz giden neresi var? İsteyerek yaratılmış bir bozma. Bunun delilikle bir ilgisi olmalı. Yoksa delilik çoğalma mı?

3- Deliler ara sıra algılarını normalleştiriyorlar. Öteki insanlar gibi düşünebiliyorlar. İşte burada bir sınır var. Her kasabanın bir delisi vardır doğuda. Bunu bilip yücelten kasabanın yerlisi; onu nazar boncuğu

niyetine koymakla, hatta kasabaya heykelini dikmekle neyi anlıyor? Delilik hangimize göre delilik, kimimize göre akıllılık hali? Bunu düşündüm ve irkildim. Gizlenmiş delilik diyelim: içimizde taşkınlık yaratıp duranlar. Anormal ve aşırılık hali midir sanatta varoluş edimi? Şair ve yazar yaratmayı reddetme biçimine dönüş-türerek, delilik kurumuna ne kadar açar kapıları?

Beethoven'in, Mahler'in müziğini dinlerken deliliğe ne kadar yakın hissediyorum kendimi diyen ben, Yusuf Alper'den şu alıntıyla sanatçının akli hastalık yönüne göz kırpyorum: Ne dersiniz varoluşçular, melankolik yaratılıştaki sanatçılar ve özellikle depresif yaratılışa uygun kimseler deliliğin veya aşırılığın ne kadar sınırında?

“Modern dinamik teoriye göre depresyon şimdi, az ya da çok, erken çocukluk, düş kırıklıkları ve kayıpları temelinde aktüel (halihazır) selfe ve ego ideali arasındaki belirgin

uygunsuzluktan dolayı zarar görmüş özdeğer, sevilmemiş ve cezalandırılmış self'in altında yatan narsisistik ögenin sürekliliği, tümgüçlü (omnipotent) arzulara karşı çaresizlik ve umutsuzluk duygusu, be-beklilikte ortaya çıkmış, çözümlenmemiş sorunlarla ilgili intrapsişik çatışmaların yeniden etkinleşmesine bağlı olarak özerklik ve yakınlık kurmada güçlükler olmasının bireşimidir.” Saptadığı bu konular eşliğinde Yusuf Alper, yaratıcılığın şizofreni, bipolarite, psikoz ve kişilik bozukluklar gibi, oldukça geniş bir psikiyatrik hastalık grubuyla ilişkili olduğunu düşünüyor. Bunun şairler çerçevesinde ne kadarı deliliği işaret etmiyor dersiniz?

3- Velilik kavramıyla aklımıza ilk gelenler: “Yardım eden, koruyan, yardım edilen” birleşimleri olur. Hatta Kuran'da Mevlâ ile Velî kelimesi ortak anlamda kullanılıyor. Velîlik yüksek bir mertebe; belli çileleri olan, herkese nasip olmayacak üstün bir sıfat. Evliya da Velî'nin çoğulu, velâyet de onun en küçük derecesi. “Daha güzel bir yol bulalım” diyen İmam-ı Gazali, Velîlerin en önde gideni. En üst derecesi, (kutup) kabilinden bir yere sahip. Bunun dışında Şeytan'ın da evliyası olduğundan bahsedilir. İnkarcı ve zalimler: kâfirlerin evliyası olarak anılırlar.

Kısaca ve sonuç olarak velî kimseler “fukara, mağarada yaşayan, yüzü nuru kimseler” olarak bilinirler. Az yiyeceklerle yetinirler. Giyime önem vermeyen kimselerdir. ADALETLİ, FAZİLETLİ, İÇ HÜZÜNLÜ, GÜLER YÜZLÜ kimsedir Velî. Gözü haramdan çok uzaktır. Günah işlememe sıfatını haizdir. Velînin bedduası etkilidir. Hani “alma mazlumun ahını, çıkar aheste aheste” deyişi, biraz da bu dediği-me bağlı bir söylemdir. Kimseyi kırmaya, üzmeye hakkımız yok bu yaşamda. Nezihe Araz'ın “Anadolu Evliyaları”nın okunması tavsiye edilir bu arada.

Velîlik kavramını şairlerle birleştirecek türlü sözler söylenebilir. Necip Fazıl'ın, Mehmet Akif'in, Sezai Karakoç'un ve şu sıralarda dini bütün görünümünden şaşmayan şiirler yazan bir grup gencin ve orta yaşlı şairin velîlik hizmetinde nerede olduğu konuşulabilir. Bu bir seçimdir esasen, koyusu elbet saplantı şeklinde gözüke de saygı duymak gerekir. Aynı şekilde bu gruptaki şairlerin de kesin ayırım yapmadan şiir ve edebiyat evrenine bakmasında yarar var, ayrımcılık doğru bir yol değildir inancındayım. Velîliğin şu yüzünü seven biriyim: GÜLER YÜZLÜ, İÇ HÜZÜNLÜ, ADALETLİ, FAZİLETLİ. Koyulaşmadan, her şeyin dozunda yararlanarak delilik de velîlik de sufîlik de iyiye yordüğunuzda herkesin kişiliğine zarar vermeden geliştirilecek kurumlar. Yeter ki aşırılığa saplanılmasın.

FATİH

Minik Çizgiler,
Büyük Anlamlar

fatihkalemcom

fatihkalemcom

www.fatihkalem.com.tr

*Kaan Elibol, Enes Talha Tüfekçi, Ömer Yalçınova, Kaan Eminoğlu, Mehmet Baş
Sulhi Ceylan, Emre Aslan, Hasan Hüseyin Özbunar, Abdullah Yahn, İlknur Oral
Mehmet Sait Çınar, Hülya Özcan, Dilek Bayram, Ayşe Orman,
Kübra Okudan Apaydın, Aykut Nasip Kelebek, Zafer Acar, Enes Talha Tüfekçi,
Ömer Yalçınova, Kaan Eminoğlu, Hüseyin Peker*

OlŞİİR
lağan
İKİ AYLIK ŞİİR DERGİSİ